

Cyfarfod	Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi
Teitl yr Adroddiad	Strategaeth Iaith Uwchradd
Dyddiad y cyfarfod	20 Mehefin 2019
Awdur	Garem Jackson, Pennaeth Addysg
Aelod Cabinet	Cynghorydd Cemlyn Rees Williams

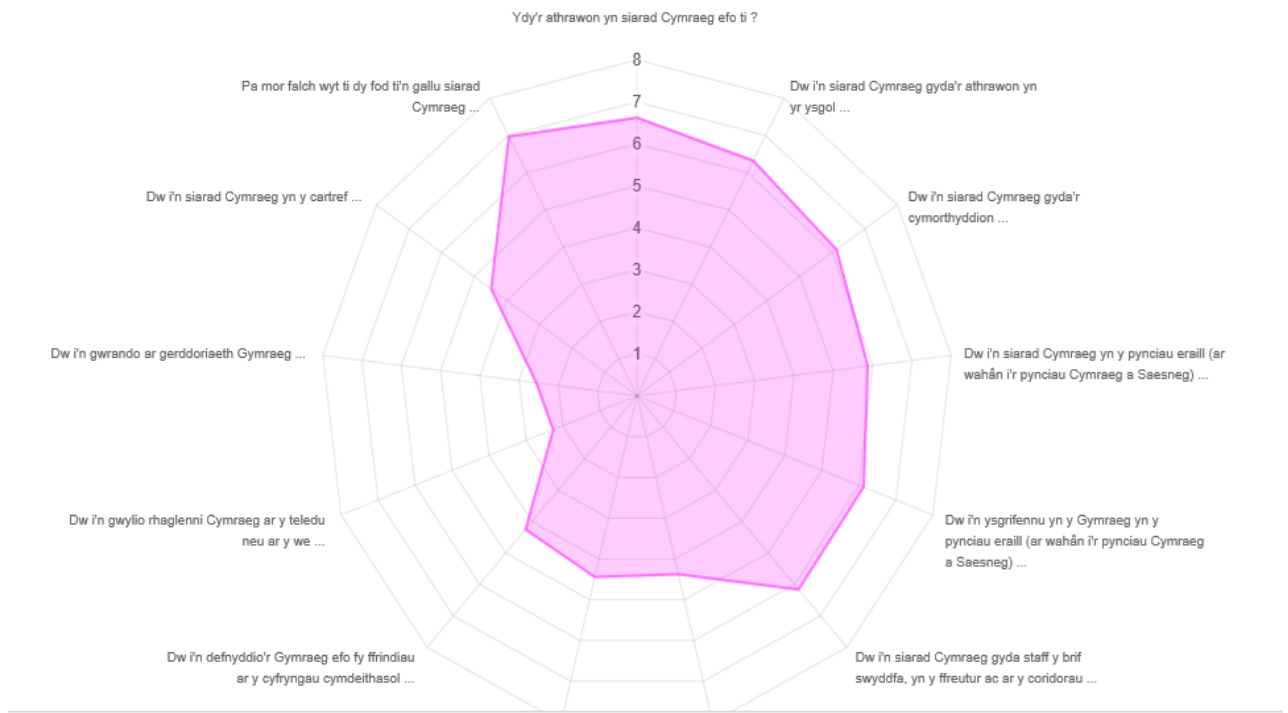
1. CEFNDIR

- 1.1 Un o brif nodau sefydlu'r Strategaeth Iaith Uwchradd yng Ngwynedd yw sicrhau dilyniant cadarn i'r Siarter Iaith Gymraeg (Cynradd) a gafodd ei sefydlu er mwyn dylanwadu ar ddefnydd cymdeithasol plant o'r Gymraeg.
- 1.2 Un o amcanion y Strategaeth Iaith yw rhoi arweiniad clir i'r 14 ysgol uwchradd ar dechnegau a strategaethau posib all gael dylanwad gadarnhaol ar arferion iaith dysgwyr yn gymdeithasol, yn ystod oriau ysgol a thu allan iddynt. Mae'r Strategaeth Uwchradd yn edrych ar elfennau cwricwlaidd o'r iaith hefyd e.e cyfrwng pynciau.
- 1.3 Fel gyda'r Siarter Iaith Cynradd, disgwylir cyfranogiad pob aelod o gymuned yr ysgol – y cyngor ysgol, y disgyblion, y gweithlu, rhieni, llywodraethwyr a'r gymuned ehangach - i'w pherchnogi'n llawn os yw am lwyddo.

2. DATBLYGIADAU

- 2.1 Hunanarfarnu gweithrediad y Strategaeth:
Mae'n ofynnol i bob ysgol lunio cynlluniau gweithredu i ddangos sut maent am gyflawni gofynion y Strategaeth Iaith. Er mwyn sicrhau bod hyn yn cael ei wneud mewn ffordd effeithiol, addaswyd y templed presennol, yn dilyn trafod gyda chynrychiolwyr o Benaethiaid a Chydlynwyr Iaith. Effaith hyn fydd sicrhau bod tystiolaeth glir o gyrhaeddiadau a manau i'w datblygu ymhellach ar gael er mwyn gweithredu arnynt. Trefnwyd ymweliadau gyda phob ysgol gan Gydlynwyr y Strategaeth, er mwyn trafod eu cynlluniau cyn diwedd mis Mehefin.
- 2.2 Gwe Iaith:
Dyma'r holiadur ar-lein a ddefnyddir i fesur defnydd cymdeithasol plant o'r Gymraeg. Cafodd ei beilota yn ystod 2016/17, ond yn nhymor yr hydref 2018, sicrhawyd fod pob disgybl blynyddoedd 7 ac 8 o bob ysgol uwchradd wedi'i gwblhau. Rhaid diolch i'r ysgolion am eu cydweithrediad parod i sicrhau fod hynny wedi digwydd. Rhannwyd y canlyniadau gyda'r ysgolion a chyda swyddogion Hunaniaith ar gyfer eu hysgolion penodedig.
- 2.3 Dyma ddarlun o'r Gwe Iaith (Hydref 2018), sy'n waelodlin i allu cymharu a chyferbynnu unrhyw newidiadau fydd yn digwydd y tro nesaf y bydd yn cael ei lenwi ym mis Gorffennaf. Bydd y data sy'n cael ei gasglu yn bwydo i hunanarfarniadau'r ysgolion, ac yn sail i'w camau gweithredu ar gyfer y dyfodol. Mae sicrhau mewnbwn pob disgybl ym

mlynyddoedd 7 ac 8 yn fodd i sicrhau bod gwerth i'r data a gesglir wrth edrych ar newidiadau ar batrymau a thueddiadau o ysgol i ysgol.

Gwe Iaith, Uwchradd Hydref 2018.

2.4 Prosiect Cefnogi Arferion Iaith (PCAI)

Ymgeisiodd pob un o'r 14 ysgol eleni am y cyllid (£1000) hwn. Pwrpas y grant yw annog disgyblion hŷn yr ysgolion i drefnu gweithgareddau, fydd yn denu disgyblion iau yr ysgol i fod eisiau bod yn rhan ohonynt, gyda'r bwriad o geisio annog eu defnydd o'r Gymraeg. Gwelwyd gweithgareddau amrywiol yn cael eu trefnu – gigs, gweithdy barddoniaeth, gweithdy clocio i enwi ond ychydig. Derbyniwyd adroddiad gan bob ysgol er mwyn gallu rhannu llwyddiannau ac arferion da. Gellid gweld yn glir y brwdfrydedd yn yr ysgolion, a gobeithir y bydd hynny'n cael ei gynnal er mwyn tanio diddordeb y disgyblion a hybu'u sgiliau cydweithio.

2.5 Deunyddiau yn hyrwyddo addysg ddwyieithog:

Yn dilyn cais gan nifer o Gydlynwyr Iaith yn yr ysgolion, daeth is-grŵp at ei gilydd i gyd-gynllunio adnoddau allai gael eu defnyddio'n yr ysgolion mewn nosweithiau rhieni, er enghraifft, i hyrwyddo manteision addysg ddwyieithog, ac yn bwysicach efallai, y dilyniant ieithyddol wrth symud o un cyfnod allweddol i'r llall. Gwahoddwyd cynrychiolwyr o bob ysgol i fod yn rhan o fideo a saethwyd yng Ngwersyll yr Urdd yn Nglan-llyn. Bu'n ddiwrnod gwerth chweil, a gobeithir lansio'r adnoddau gweledol – llyfrynau a phosteri, ynghyd â'r fideo yn fuan.

Trwy roi pwyslais ar y Gymraeg, anelir i wireddu'r amcan y bydd plant a phobl ifanc Gwynedd yn hyderus ddwyieithog, ac yn falch o'r gwerth ychwanegol a roddir iddynt o allu cyfathrebu mewn dwy iaith yn gymdeithasol, ac yn broffesiynol wedi ymadael â'r gyfundrefn addysg gan allu trosglwyddo hynny'n falch i'r genhedlaeth nesaf yng Ngwynedd.

2.6 Cydweithio Rhanbarthol:

Mynychwyd cyfarfodydd o'r timau prosiect canlynol: Tîm Prosiect Cynllunio Addysg Gymraeg a Dysgu Cyfrwng Cymraeg/Dwyieithog, Tîm Prosiect Defnydd Anffurfiol/Cymdeithasol o'r Gymraeg a Tîm Prosiect Hyfforddi'r Gweithlu. Yn ogystal mynychwyd Hyfforddiant Seicoleg Iaith, o dan arweiniad Gareth Ioan yn ystod mis Mawrth yn Ysgol Bro Idris, Dolgellau.

3. **BLAENORIAETHAU 2019/20**

- Gweithrediad y Strategaeth Iaith: Rhaeadru arferion da ymhellach, trwy adrodd ar gynnydd a datblygiadau traws sirol erbyn diwedd tymor yr haf, a thrwy law Cydlynwyr Iaith yr ysgolion.
- Gwe iaith: Addasu ymhellach y cwestiynau a holir, er mwyn casglu data am arferion iaith dysgwyr wrth iddynt fynd yn hŷn. Bydd hyn yn cynnig tystiolaeth i gynllunio'n effeithiol i ddylanwadu ar ddisgyblion hŷn yr ysgolion, ac yn rhoi cyfle i ystyried a yw'r strategaethau a ddefnyddir gyda disgyblion iau yr ysgolion yr un mor berthnasol i'r gynulleidfa darged hon.
- Cyfrwng Iaith Pynciau: Cyflwyno holiadur i Benaethiaid, sydd yn canolbwyntio ar gyfrwng iaith addysgu pynciau yn yr ysgol. Bwriedir rhoi sylw i gyfrwng iaith pynciau yng Nghyfnodau Allweddol 3, 4 a 5, gan sefydlu gwaelodlin o'r sefyllfa bresennol fel y cam cyntaf. Bydd hyn yn galluogi'r Awdurdod i adnabod blaenoriaethau a llunio targedau ar gyfer Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg, fydd maes o law yn ddogfen cynllunio ieithyddol dros gyfnod o 10 mlynedd.